

Gras is om in te liggen, deel 22

John Bruinsma

Veronica agrestis en arvensis.

Wanneer een florist het anno 1991 over akkerflora heeft, bedoelt hij planten die hij heeft gezien in omgewoelde bermen, begraafplaatsen, ruderaal terreinen, randen van maïskuilen, volkstuinen en dergelijke. De gevolgen van de tegenstelling tussen natuur en cultuur worden in een van zijn extremen geïllustreerd door de landbouw: akkerplanten in de Kempen van nu zijn op de vingers van anderhalve hand te tellen. De nieuwe indeling in ecologische groepen spreekt van 'soorten van pioniervegetaties' en dat is een veel betere uitdrukking. Zij verdoezelt bijvoorbeeld aardig dat op grote oppervlakken land floristisch en vegetatiekundig niets interessants te beleven valt, tenzij je woestijn interessant vindt .

Dit verhaal zal vooral gaan over twee soorten uit de groep pionierplanten op droge, voedselrijke grond: twee Ereprijsen - Veronica's. De ene is Veldereprijs (*Veronica arvensis*) en de andere Akkerereprijs (*Veronica agrestis*) .

Mochten er onder onze vooral wat oudere lezertjes zijn die bij het zien van 'Veldereprijs' onmiddellijk de verkeerde wetenschappelijke naam associëren, dan is daar wellicht een bron van verwarring gesignaleerd.

Wat is namelijk het geval? Trouwe lezers van de diverse edities van de Flora van Eindhoven, en dat zullen er niet zo gek veel zijn, zullen hebben gemerkt dat er veel opgaven zijn van Akkerereprijs (56), en nog meer van Veldereprijs (181). Nu doet zich het vervelende verschijnsel voor dat ons aller Floristische werkgroep *Veronica agrestis* pas éénmaal heeft aangetroffen (met controleerbaar bewijsmateriaal) en 'overal' *Veronica arvensis* vindt. Alle andere opgaven van Akkerereprijs zijn van de jaren '70 en van anderen.

Nu zijn er tenminste drie hypothesen:

1. Wij zijn dom.
2. Akkerereprijs kwam voor onze tijd wel voor, maar is nu vrijwel uitgestorven.
3. Ook in het verleden is Akkerereprijs (vaak) ten onrechte opgegeven.

Voor de eerste hypothese pleit veel, alleen niet in het geval van *Veronica arvensis* versus *V. agrestis*: ze lijken niet echt op elkaar.

Hypothese 2 is moeilijk hard te maken of te ontkennen. Feit is dat de flora van de jaren '70 niet dezelfde is als die van de jaren '80. Feit is ook dat onze regio de enige plaats op het pleistoceen is waar de soort zo massaal wordt opgegeven (ook voor 1950). Jammer genoeg is er vrijwel geen bewijsmateriaal uit onze

regio. Uw schrijvertje houdt zich zeer aanbevolen voor bijvoorbeeld herbariummateriaal: wie o wie bewaart op zolder tussen vergeelde kranten dergelijke triviale soorten???

Voor degenen die het niet laten kunnen de soorten te verwarren, zijn de tekeningen wellicht voldoende. Veldereprijs is gemiddeld genomen een bossig, meestal rechtopstaand plantje met zelfs in de volle zon half gesloten bloemen. (Wie dit laatste niet gelooft, moet het zelf maar gaan bekijken voor hij het plaatje in zijn Ecologische Flora corrigeert).

Akkerereprijs is een liggend/opstijgend plantje met open wit-blauwe bloemen. Het een na beste advies dat ik kan geven, is om van beide groepen eens goede tekeningen te raadplegen: de Ecologische Flora, om maar eens wat te noemen. Je kunt ze dan vergelijken met beschrijvingen uit tabel 1,

Tabel 1. Enige verschillen tussen Veronica agrestis/Akkerereprijs en Veronica arvensis/Veldereprijs.

	Veldereprijs Veronica arvensis	Akkerereprijs Veronica agrestis
habitus	meestal rechtopstaand	liggend
blaadjes in de bloeiwijze	ongesteeld	gesteeld
lengte bloemsteel	korter dan de kelk	even lang/langer dan de kelk
breedte bloemkroon	2-3 mm	5-8 mm
lengte stijl	steekt meestal buiten de vrucht uit	steekt meestal niet buiten de vrucht uit
vorm vruchstelen	rechtopstaand	(teruggebogen)
behaving vrucht	alleen op de rand	klierharen over de hele vrucht

Om het nog een slagje ingewikkelder te maken: in onze regio zijn nog meer op droge standplaatsen pionierende Ereprijsen gevonden. We laten ze in tabel 2 de revue passeren samen met de al genoemde.

Tabel 2. De op droge standplaatsen pionierende Ereprijs- (Veronica-) soorten die in de regio Eindhoven voorkomen.

		landelijke zeldzaamheid	lokale zeldzaamheid	hokken
Veronica hederifolia ²	Akkerklimopereprijs	6	6	66
Veronica peregrina	Vreemde ereprijs	4	2	2
Veronica persica	Grote ereprijs	7	3	5
Veronica agrestis	Akkerereprijs	6	1	1
Veronica arvensis	Veldereprijs	8	8	181
Enige codes van zeldzaamheid: 1 = uiterst zeldzaam, 4 = zeldzaam, 6 = vrij algemeen, 8 = zeer algemeen. Het lokale aantal hokken dat rond Eindhoven is onderzocht, bedraagt 310.				

Mochten er ijverige lieden zijn die een van de zeldzamere soorten menen waar te nemen, dan houden we ons zeer aanbevolen voor een melding; uiteraard met bewijsmateriaal.

Wat betreft Ereprijsen in onze regio nog een laatste waarschuwing. Dit verhaaltje gaat over pionierende droge Veronica's. Er zijn nog meer Veronica's: op andere standplaatsen.

Tenslotte nog iets heel anders. Op het moment dat je dit leest, is het weer volop Geelsterrentijd. De vraag naar Gagea's in de Venkraai heeft vorig jaar niets opgeleverd. Nog een keer naar zoeken? Meldingen aan John Bruinsma

Literatuur

- Heimans, E Heinsius, H.W. & Thijssse, Jac.P.: Geïllustreerde Flora van Nederland; 22e druk, W. Versluys bv, Amsterdam 1983.
- Meijden, R. van der: Heukels1 Flora van Nederland; 21e druk, Wolters-Noordhoff, Groningen 1990.
- Meijden, R. van der, Plate, C.L. & Weeda, E.J.: Atlas van de Nederlandse Flora, deel 3; Rijksherbarium/Hortus Botanicus, Leiden 1989.
- Mennema, J. , Quené-Boterenbrood, A.J. & Plate, C.L. (red): Atlas van de Nederlandse Flora, deel 2; Bohn, Scheltema & Holkema, Utrecht, 1985. .
- Runhaar, J., Groen, C.L.G., van der Meijden, R. & Stevers, R.A.M.: Een nieuwe indeling in ecologische groepen binnen de Nederlandse flora; Gorteria 13 nr. 11-12, 4 dec. 1987; p. 276.

- Spronk, Joep: Flora van Eindhoven en omstreken, 1970 t/m 1989; Eindhoven 1990. De getallen voor *Veronica agrestis* zijn gecorrigeerd.
- Weeda, E.J., Westra, R., Westra, Ch. & Westra, T.: Nederlandse oecologische flora, deel 3; IVN, VARA en VEWIN, Amsterdam 1988.

Tekeningen

Planten uit: Stella Ross - Craigh: Drawing of British Plants. Vruchten uit: Van der Meijden: Heukels 1990.